

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ *СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК*
ФАКУЛТЕТ ЗА ДИПЛОМАТИЈУ И БЕЗБЕДНОСТ

Библиотека
Уџбеници и монографије

Издавачи

Јавно предузеће „Службени гласник“
Факултет за дипломатију и безбедност

За издаваче

Младен Шарчевић, в. д. директора
Проф. др Радојица Лазић, декан

Уредник

Петар В. Арбутина

Рецензенти

Проф. др Андреја Савић
Проф. др Милан Шкулић
Проф. др Милан Јовановић
Проф. др Божидар Бановић
Проф. др Саша Мијалковић

Припрема и штампа

ЈП „Службени гласник“

Тираж

500 примерака

Др Радојица Лазић

КОНТРОЛА СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ У СРБИЈИ

Измењено и допуњено издање

Београд
2023. године

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР.....	11
УВОД.....	15

Прво поглавље СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ И ДЕМОКРАТСКА И ЦИВИЛНА КОНТРОЛА

1. НАЦИОНАЛНА БЕЗБЕДНОСТ И СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ	21
2. ОДРЕЂЕЊЕ И ЗНАЧЕЊЕ ПОЈМОВА КОНТРОЛА И НАДЗОР	24
3. ИСТОРИЈСКИ АСПЕКТ КОНТРОЛЕ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ	28
4. НАЈЗНАЧАЈНИЈА МЕЂУНАРОДНА ДОКУМЕНТА КОЈА СЕ ОДНОСЕ НА ДЕМОКРАТСКУ И ЦИВИЛНУ КОНТРОЛУ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ	31
5. НАЧЕЛА ДЕМОКРАТСКЕ И ЦИВИЛНЕ КОНТРОЛЕ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ	35
6. АМБИЈЕНТ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ РЕФОРМИ У СРБИЈИ.....	38

Друго поглавље НАСТАНАК И РАЗВОЈ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ У СРБИЈИ И БИВШОЈ ЈУГОСЛАВИЈИ

1. ПОЈМОВНО ОДРЕЂЕЊЕ СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ.....	43
2. ВРСТЕ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ.....	46
3. СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ У СРБИЈИ	47
4. РАЗВОЈНИ ПУТ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ У СРБИЈИ	48
4.1. Од Првог српског устанка до Првог светског рата	49
4.1.1. Одељење за поверљиве полицијске послове	52
4.1.2. Одељење службе безбедности на Солунском фронту.....	53
4.2. Између два светска рата	54
4.3. Током Другог светског рата	55
4.4. Од 1945. до средине 1966. године	58
4.5. Од Брионског пленума (1966) до 1992. године	59
4.6. Од 1992. до 2002. године	61
4.7. Од 2002. до 2007. године	62
5. ВРСТЕ И ОБЛИЦИ КОНТРОЛЕ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ У БИВШОЈ СФРЈ	63

Треће поглавље

БЕЗБЕДНОСНО-ОБАВЕШТАЈНИ СИСТЕМ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

1. БЕЗБЕДНОСНО-ИНФОРМАТИВНА АГЕНЦИЈА (БИА)	69
1.1. Надлежности, овлашћења и обавезе БИА	69
1.2. Организациона структура БИА	71
1.3. Припадници БИА	72
1.4. Послови у надлежности директора БИА	74
1.5. Буџет БИА	74
1.6. Документациони фондови БИА	75
1.7. Приступ информацијама и јавност рада БИА	77
1.8. Прописи који ограничавају јавност рада БИА	77
2. ВОЈНОБЕЗБЕДНОСНА АГЕНЦИЈА (ВБА)	79
2.1. Надлежности ВБА	80
2.2. Организациона структура ВБА	80
2.3. Области деловања ВБА	81
2.4. Овлашћења припадника ВБА	83
2.5. Посебни поступци и мере које примењује ВБА	84
3. ВОЈНООБАВЕШТАЈНА АГЕНЦИЈА (ВОА)	87
3.1. Надлежности ВОА	87
3.2. Организациона структура ВОА	88
3.3. Послови и задаци ВОА	89
3.4. Начин обављања послова ВОА	91
3.5. Војнодипломатске мисије и изасланства	93
3.6. Руковођење у ВБА и ВОА	94
3.7. Припадници ВБА и ВОА	94
4. ПОЛИЦИЈСКА ОВЛАШЋЕЊА СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ	95
5. СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ И ОТВАРАЊЕ ДОСИЈЕА	96
6. МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ	99

Четврто поглавље

КОНТРОЛА И НАДЗОР КОЈЕ СПРОВОДИ ЗАКОНОДАВНА ВЛАСТ

1. ПАРЛАМЕНТ – НАДЛЕЖНОСТИ НАД СЛУЖБАМА БЕЗБЕДНОСТИ ..	103
1.1. Инструменти контроле извршне власти	105
1.2. Битни предуслови за контролу служби безбедности	106
1.3. Контрола буџета	108
1.4. Формирање парламентарног одбора	109
1.4.1. Контролна и надзорна тела и службе безбедности	110
1.4.2. Парламентарна тела у другим државама	113
2. НАРОДНА СКУПШТИНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	116
2.1. Неопходни услови за скупштинску контролу	118

2.1.1. Правни оквир	118
2.1.2. Оспособљеност за вршење контроле	119
2.1.3. Обичајна пракса	120
2.1.4. Политичка воља	120
2.2. Одбор за контролу служби безбедности	122
2.2.1. Надлежности Одбора за контролу служби безбедности	122
2.2.2. Извештавање Одбора	123
2.2.3. Непосредни надзор	124
2.2.4. Обавеза чувања тајне	128
2.3. Законска (не)утемељеност различитих облика контроле	128
2.4. Други одбори Народне скупштине у контроли служби безбедности . .	131
2.5. Проблеми парламентарне контроле	133

Пето поглавље

ИЗВРШНА ВЛАСТ И КОНТРОЛА СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ

1. КОНТРОЛА КОЈУ СПРОВОДИ ИЗВРШНА ВЛАСТ	137
2. ЗАШТИТНИ МЕХАНИЗМИ ОД ЗЛОУПОТРЕБА ИЗВРШНЕ ВЛАСТИ . .	139
3. ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	140
4. ПРЕДСЕДНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	143
5. САВЕТ ЗА НАЦИОНАЛНУ БЕЗБЕДНОСТ	145
5.1. Положај савета у другим државама	146
5.1.1. Савет као уставна категорија	147
5.1.2. Савет образован председничким декретом	147
5.1.3. Савет образован посебним законом	148
5.1.4. Модел сличан савету	148
5.2. Положај Савета у националном законодавству	149
5.3. Надлежности Савета за националну безбедност Републике Србије . .	151
5.4. Састав Савета за националну безбедност	152
5.5. Секретар Савета	152
5.6. Начин рада Савета	153
5.7. Биро за координацију рада служби безбедности	153
5.8. Канцеларија Савета за националну безбедност и заштиту тајних података	154
5.8.1. Размена података са страним државама	155
5.8.2. Надзорна улога министарства правде	157
5.9. Препоруке везане за рад Савета за националну безбедност	159

Шесто поглавље

КОНТРОЛА И НАДЗОР КОЈЕ СПРОВОДЕ СУДСКЕ ВЛАСТИ

1. СУДСКА ВЛАСТ – НАДЛЕЖНОСТИ НАД СЛУЖБАМА БЕЗБЕДНОСТИ	163
1.1. Контрола законитости и заштита појединачних права	164

1.2. Заштита људских права – после 11. септембра 2001. године.....	167
2. ОГРАНИЧАВАЊЕ УСТАВНИХ И ЉУДСКИХ ПРАВА И СЛОБОДА ...	169
3. ПОСЕБНА ОВЛАШЋЕЊА КОЈИМА СЕ НАРУШАВАЈУ ЉУДСКА ПРАВА И СЛОБОДЕ.....	171
4. ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА И ЗАШТИТА ПРАВА НА ПРИВАТНОСТ	172
5. ЗАКОНСКИ ОСНОВ ЗА КОНТРОЛУ КОЈУ СПРОВОДЕ СУДСКЕ ВЛАСТИ.....	174
6. ОСНОВ ЗА ПРИМЕНУ ПОСЕБНИХ ПОСТУПАКА И МЕРА, ОДНОСНО ПОСЕБНИХ МЕРА.....	177
6.1. Посебне доказне радње, на основу ЗКП	180
6.2. Кривична дела у надлежности служби безбедности.....	183
7. ПРИМЕНА ПОСЕБНИХ ПОСТУПАКА И МЕРА, ОДНОСНО ПОСЕБНИХ МЕРА, НА ОСНОВУ ЗАКОНА О СЛУЖБАМА БЕЗБЕДНОСТИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ.....	186
7.1. БИА – основ за примену посебних мера	189
7.2. ВБА – основ за примену посебних поступака и мера	193
7.3. Спорне одредбе закона о службама безбедности, које се односе на примену мера	194
8. ПРИМЕНА ПОСЕБНИХ ПОСТУПАКА И МЕРА, ОДНОСНО ПОСЕБНИХ МЕРА И ЗАШТИТА ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ.....	199
9. ОСНОВ ЗА ЗАШТИТУ И ПОШТОВАЊЕ ПРИВАТНОСТИ КОМУНИКАЦИЈА	199
10. УПОРЕДНОПРАВНА АНАЛИЗА ПРИМЕНЕ ПОСЕБНИХ ПОСТУПАКА И МЕРА, ОДНОСНО ПОСЕБНИХ МЕРА У ДРУГИМ ДРЖАВАМА.....	203

Седмо поглавље

КОНТРОЛА КОЈУ СПРОВОДЕ НЕЗАВИСНЕ ДРЖАВНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ

1. НЕЗАВИСНЕ ДРЖАВНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ И СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ .	211
2. ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА (ОМБУДСМАН)	212
2.1. Надлежности Заштитника грађана	216
2.2. Заштитник грађана и контрола служби безбедности	219
3. ПОВЕРЕНИК ЗА ИНФОРМАЦИЈЕ ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА И ЗАШТИТУ ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ	221
3.1. Остваривање права на приступ информацијама од јавног значаја ..	223
3.2. Поступак пред органима јавне власти	225
3.3. Право жалбе	227
3.4. Надлежности Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности	228

3.5. Повереник и контрола служби безбедности	230
4. ДРЖАВНА РЕВИЗОРСКА ИНСТИТУЦИЈА (ДРИ)	232
4.1. Надлежности ДРИ	234
4.2. Организација и састав ДРИ	235

Осмо поглавље

КОНТРОЛА КОЈУ ОСТВАРУЈУ ИНСТИТУЦИЈЕ ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА И ЈАВНОСТ

1. ИНСТИТУЦИЈЕ ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА, ЈАВНОСТ И СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ	237
2. ГРАЂАНИ И ЈАВНОСТ	238
3. ОДНОС ТАЈНОСТИ И ТРАНСПАРЕНТНОСТИ	240
4. УЛОГА МЕДИЈА	243
5. УЛОГА ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА	244
6. ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА У СРБИЈИ	246

Девето поглавље

УНУТРАШЊА КОНТРОЛА У СЛУЖБАМА БЕЗБЕДНОСТИ

1. ЗНАЧАЈ УНУТРАШЊЕ КОНТРОЛЕ У СЛУЖБАМА БЕЗБЕДНОСТИ ..	251
2. ПОШТОВАЊЕ ЗАКОНИТОСТИ У РАДУ ПРИПАДНИКА СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ	253
3. УНУТРАШЊА КОНТРОЛА У БИА	255
Унутрашња буџетска контрола и ревизија у БИА	257
4. УНУТРАШЊА КОНТРОЛА ВОЈНИХ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ	258
Генерални инспектор	259
5. ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ ПРИПАДНИКА СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ	262
5.1. Дисциплинска одговорност припадника БИА	263
5.2. Дисциплинска одговорност припадника ВБА и ВОА	264
СПИСАК ЛИТЕРАТУРЕ	267
1. КЊИГЕ, ПУБЛИКАЦИЈЕ И ЧЛАНЦИ	267
2. ПРАВНИ ИЗВОРИ И ДОКУМЕНТИ	275
3. ИНТЕРНЕТ АДРЕСЕ	280
РЕГИСТАР ПОЈМОВА	281

